

WWF

RAPORTTI

2013

SUURET YRITYKSET, SUURI VASTUU – WWF SUOMEN SOIJAKYSELY 2012

SISÄLLYS:

Tiivistelmä	3
Johdanto	4
Soijan viljelyn sosiaaliset ja ympäristövaikutukset	
Etelä-Amerikassa	7
Soijan viljelyn ympäristövaikutukset	7
Soijan viljelyn sosiaaliset vaikutukset	9
Soija suomalaisessa ruoantuotannossa	11
Soijan tuonnin määrät ja alkuperä	11
Suomalainen tuotantoketju	13
Soijanhankinnan vastuullisuus Suomessa 2012	14
Vastuullisen soijan osuus ja yritysten läpinäkyvyys.....	15
Yritysten halukkuus toimintansa vastuullisuuden kehittämiseen	17
Vastuullisen soijan Suomi 2015	17
Siirtyminen vastuullisen soijan hankintaan	18
Kuinka ihmiset voivat kantaa kortensa kekoon	21
Liitteet	22

TIIVISTELMÄ

WWF:n Living Planet 2012 -raportista ilmenee, että länsimaiden kulutus näkyy yhä voimakkaammin kehittyvien maiden ekosysteemeissä. Tämä johtaa luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen ja ilmastonmuutokseen. WWF tekee työtä eri puolilla maailmaa luonnon monimuotoisuudelle elintärkeiden ekosysteemien suojelemiseksi muun muassa kehittämällä vastuullisia viljelymenetelmiä yhdessä tuottajien kanssa ja kannustamalla yrityksiä siirtymään vastuullisesti tuotettujen raaka-ainesten hankintaan.

WWF:n kansainvälinen verkosto on kehittänyt yhdessä tuottajien ja elintarvikeketjun yritysten kanssa työkaluja, joilla hankinnan laadun parantaminen onnistuu luotettavasti ja yrityksille tutuin keinoin. WWF Suomi tukee suomalaisen elintarvikeketjun vastuullisuutta auttamalla yrityksiä kehittämään soijan hankinnan vastuullisuutta muun muassa tarjoamalla tietoa parhaista kansainvälisistä käytännöistä ja esimerkeistä.

WWF Suomen vuonna 2012 tekemän soijaselvityksen mukaan suomalaisen elintarvikeketjun yritykset ovat jo tietoisia soijan tuotantoon liittyvistä sosiaalisista ja ympäristöongelmista. Osa elintarvikeketjun suurista yrityksistä on jo ottanut askelia toimintansa vastuullisuuden parantamiseksi. Arviolta 25 prosenttia Suomessa käytössä olevasta soijasta on tuotettu vastuullisen tuotannon takaavien standardien mukaisesti. Valtaosa yrityksistä ei kuitenkaan ole vielä muuttanut toimintamallejaan vastuullisiksi tiedosta huolimatta. Soijan hankinnan vastuullisuus onkin tällä hetkellä Suomessa vielä heikkoa.

WWF Suomi kannustaa suomalaisia elintarvikeketjun yrityksiä ryhtymään toimeen soijan hankinnan vastuullisuuden parantamiseksi. WWF Suomi haluaa olla mukana tukemassa yrityksiä tässä yhteisessä urakassa. Vuonna 2015 haluamme nähdä Suomen, jossa on käytössä vain vastuullisesti tuotettua soijaa.

Jari Luukkonen
suojelujohtaja
WWF Suomi

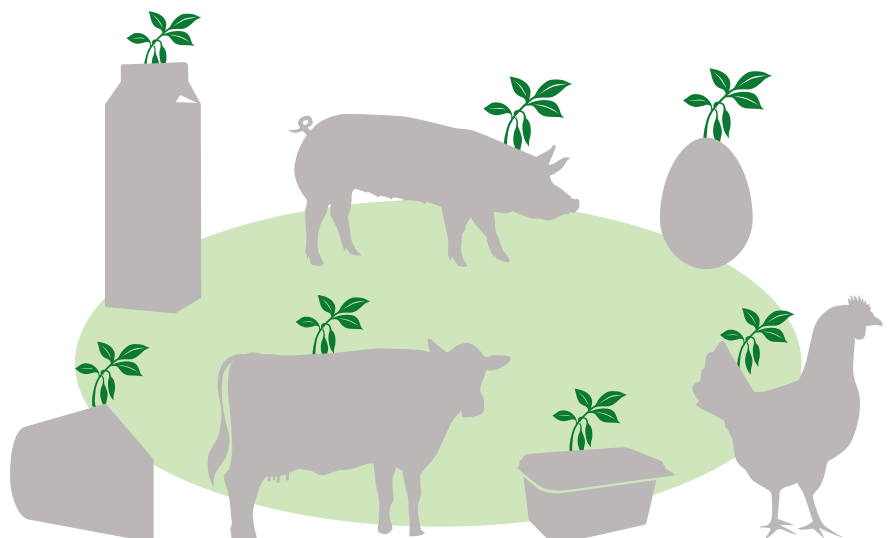
Soijan tuotannon nopean laajentumisen tärkein syy on eläinperäisten tuotteiden kulutuksen kasvu.

JOHDANTO

Soijan käytön jokapäiväisyys ja sen viljelyyn liittyvät ongelmat ovat edelleen melko tuntemattomia, vaikka soija on yksi maailman viljellyimmistä kasveista riisin, vehnän ja maissin jälkeen ja sen tuotantomäärät kasvavat nopeasti (Dutch Soy Coalition 2011). Vain 6 prosenttia maailman soijasta tuotetaan suoraan ihmisten ravinnoksi. Ylivoimaisesti suurin osa (n. 85 %) globaalisti tuotetusta soijasta käytetään eläinten rehuna (MacDonald ja Iyer 2011). Soijaa käytetään laajasti kasviöljynä esimerkiksi leipomotuotteissa ja kosmetiikassa. Soijajauhosta tuotettu lesitiini on yleinen lisäaine, jota käytetään muun muassa suklaassa (Dutch Soy Coalition 2010).

Valtaosa soijasta päättyy suomalaisten ruokapöytään eläinperäisten tuotteiden kautta. Soijan tuotanto on noussut viime vuosikymmeninä nopeasti vuoden 1990 109 miljoonasta tonnista vuoden 2010 260 miljoonaan tonniin. (FAO 2012). Samalla soijan viljelyyn käytetty alue on laajentunut n. 60 miljoonasta hehtaarista (1990) n. 100 miljoonaan hehtaariin (2010) (FAO 2012). Suuri osa soijantuotannon lisääntymisestä on tapahtunut Etelä-Amerikassa, jossa se on aiheuttanut laajaa metsäkatoa ja vakavia sosiaalisia ongelmia.

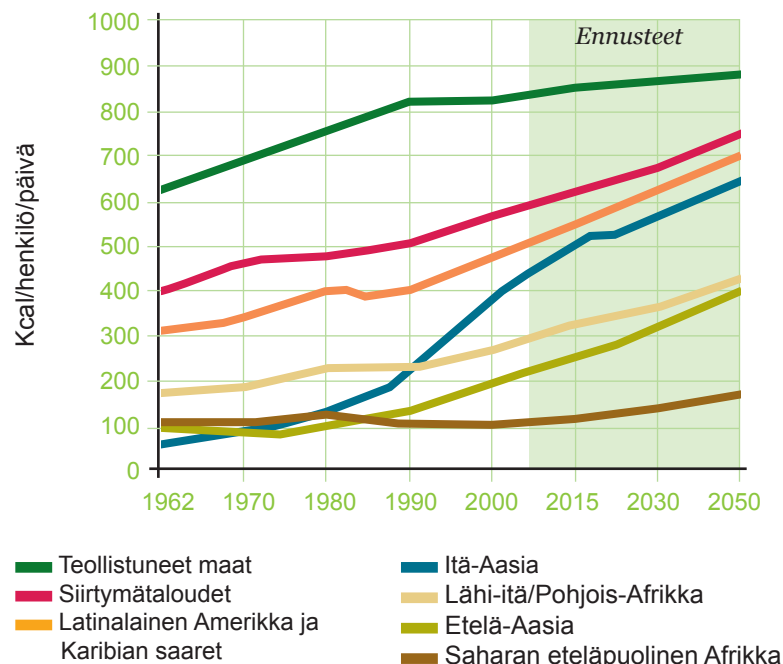
Soijan tuotannon nopean laajentumisen tärkein syy on eläinperäisten tuotteiden kulutuksen kasvu. Maapallon väestön lisääntyminen, tulojen kasvu ja ruokatottumusten muutos ovat johtaneet lihan tuotannon kolminkertaistumiseen maailmanlaajuisesti 80-luvulta tähän päivään (FAO 2006). (Kuva 1). Suurin kysynnän kasvu tulee Kiinasta (Uusitalo 2011).

Soijan viljelyyn käytetty maa-ala on laajentunut nopeasti etenkin Etelä-Amerikassa.

Kuva 1.

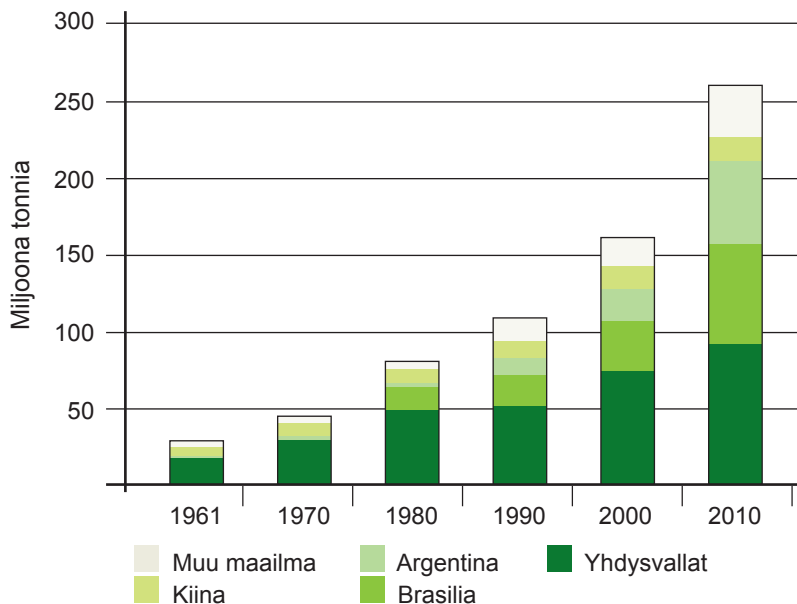
Eläinperäisten tuotteiden kulutus (FAO 2006)

Soijan hinnan nopean nousun seurauksena Etelä-Amerikan valtiot ryhtyivät 70-luvulla kannustamaan maanviljelijöitään soijan tuotantoon (The Dutch Soy Coalition 2011). Huomattava osa soijantuotannon globaalista kasvusta onkin tapahtunut nimenomaan Etelä-Amerikassa, etenkin Brasiliassa ja Argentiinassa. Tämä on tarkoittanut myös soijan viljelyyn käytettävän pinta-alan nopeaa laajenemista (ks. kuva 2 ja kuva 4).

Kuva 2.

Soijan tuotanto maailmassa (FAO 2012)

Vuonna 2011 Suomeen tuotiin 150 miljoonaa kiloa soijaa, josta valtaosa tuotiin Brasiliasta.

Tällä hetkellä noin 81 prosenttia globaalista soijan tuotannosta on keskittynyt kolmeen maahan: Yhdysvaltoihin, Brasiliaan ja Argentiinaan (FAO 2012). EU:n soijantuonnin osuus maailmankaupasta on n.14 prosenttia ja sen tärkein kauppakumppani on Brasilia, josta tuodaan 60 prosenttia EU:n käyttämästä soijasta (Uusitalo 2011). Brasilian tuotannolla on suuri merkitys Suomenkin markkinoille. Vuonna 2011 Suomeen tuotiin 150 miljoonaa kiloa soijaa, josta valtaosa tuotiin Brasiliasta joko suoraan tai kolmannen maan kautta (ks. kuva 3 ja taulukko 1) (Tullihallitus 2012, FAO 2012) ¹.

Kuva 3. **Soijavirrat Suomeen** (Tullihallitus 2012 FAO 2012)

Brasilia	8,3 %		
Kanada	2,0 %		
Saksa	19,7 %	Tuonti Saksaan	48,4% Brasiliasta 28,4% Alankomaista 20,4% Yhdysvalloista
Tanska	3,1 %		
Alankomaat	46,9 %	Tuonti Alankomaihin	67,4% Brasiliasta 14,3% Yhdysvalloista
Norja	19,7 %	Tuonti Norjaan	93,8% Brasiliasta

¹ Soijapavut pääosin Brasiliasta ja Kanadasta (n. 5,7 milj. kg), Soijaöljykakut Norjasta, Alankomaista, Brasiliasta ja Saksasta (n. 138 milj. kg) (Tullihallitus 2012). Ylivoimaisesti suurin osa Norjan, Alankomaiden ja Saksan soijapavuista tuodaan Brasiliasta (FAO 2012).

Metsäkato ja soijan tuotannon kasvu ovat keskittyneet luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeille alueille.

SOIJAN VILJELYN SOSIAALISET JA YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET ETELÄ-AMERIKASSA

Soijan viljelyn ympäristövaikutukset

Soijapeltojen nopean laajenemisen suurimmat ympäristövaikutukset Etelä-Amerikassa liittyvät metsäkatoon ja sitä kautta kasvihuonekaasupäästöjen kasvuun, luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen sekä eroosioon (Pacheco ym. 2012). Etelä-Amerikka on viime vuosikymmeninä menettänyt vuosittain noin 4 miljoonaa hehtaaria metsää, enemmän kuin mikään muu alue maailmassa (FAO 2010). Metsäkato ja soijan tuotannon kasvu ovat keskittyneet luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeille alueille. Esimerkiksi Brasiliassa suurin osa viljelmistä sijaitsee Mato Grosson osavaltiossa, maatalouden rajavyöhykkeellä, joka sijaitsee osittain Amazonin alueella sekä Cerradon trooppisilla savanneilla (Macedo ym. 2010). Metsäkato alueella on Brasilian nopeinta: esimerkiksi vuosina 2000–2005 alueella tapahtui 40 prosenttia Brasilialaisen Amazonin metsähakkuista (Macedo ym. 2010). On arvioitu, että pahimmillaan vuonna 2003 23 prosenttia alueen metsähakkuista aiheutui soijaviljelmien laajenemisesta (Morton ym. 2005).

Soija biopolttoaineena

Soija on tärkein biodieselin raaka-aine Etelä-Amerikassa. Esimerkiksi Brasiliassa 75 % biodieselin raaka-aineista arvioitiin olevan soijaa, ja luvun odotetaan yhä nousevan (Pacheco 2012). Biopolttoaineisiin käytetyn soijaöljyn määrä on edelleen pieni osa soijan kokonaistuotannosta, mutta biopolttoaineiden kysyntä vaikuttaa myös epäsuorasti soijan viljelyyn (Lima ym. 2011).

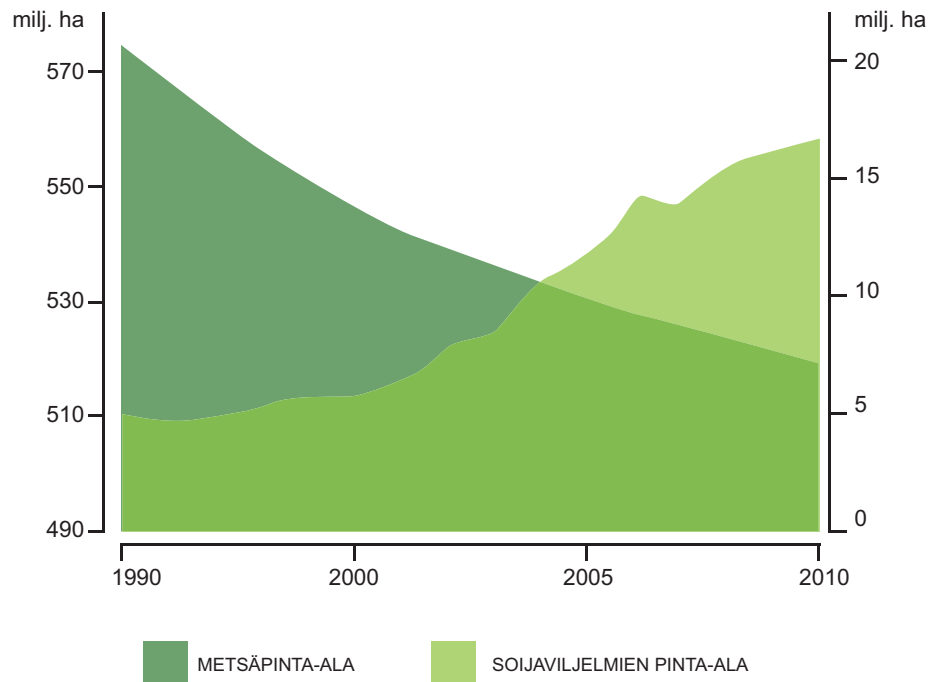
Etanolin kysynnän kasvu on lisännyt maissin tuotantoa Yhdysvalloissa, joka on vienyt viljelyalaa soijalta. Tämä taas on aiheuttanut kysynnän kasvua Etelä-Amerikan tuotannolle (The Dutch Soy Coalition 2011). Toisaalta myös Etelä-Amerikassa biopolttoaineiden viljelyyn valjastetut plantaasit valtaavat alaa ja esimerkiksi Brasiliassa tämä on lisännyt painetta laajentaa viljelyä suoran tai epäsuoran maankäytön muutoksen kautta Amazonin ja Cerradon alueille (Walker 2011).

Soijaviljelmät laajenevat laidunmaille ajaen karjankasvattajat raivamaan lisää metsää laidunmaaksi.

Kuva 4.

Soijapellojen laajentuminen ja metsäkato Brasiliassa ja Argentiinassa

(FAO 2012)

Soijan viljely vaikuttaa metsäkatoon kahdella tavalla. Näistä selkeimmän, eli suoran metsäkadon, on arvioitu vähentyneen Amazonin alueella viime vuosina muun muassa soijamoratorion ansiosta. Moratorio on sopimus, jonka mukaan Brasilian kasviöljyn tuottajien liiton jäsenet, jotka vastaavat 94 prosenttisesti Brasilian soijan murskauksesta, ja Brasilian kansallinen viljanviejäliitto (ANEC), ovat sitoutuneet olemaan ostamatta soijaa vuoden 2006 jälkeen hakatuilta sademetsäalueilta. Toisaalta soijamoratorio estää Amazonin metsähakkuut, mutta se ei turvaa Cerradon arvokasta ekosysteemiä, jonne suurin osa Brasilian soijan tuotannosta keskittyy. Soijan kysynnän kasvaessa lisääntynyt paine johtaa metsäkatoon myös epäsuorasti: soijaviljelmät laajenevat laidunmaille ajaen karjankasvattajat raivaamaan lisää metsää laidunmaaksi (Pacheco 2012).

On arvioitu, että ruoan ja biopolttoaineiden kysynnän kasvu aiheuttaa tulevaisuudessa tarpeen viljellä yhä laajempaa aluetta kuin minkä tämänhetkinen Brasilian ympäristöpolitiikka sallii (Walker 2011). Muutokset Brasilian metsälaissa ovatkin herättäneet laajaa huolta, sillä metsäkato on lisääntynyt jo ennen lain hyväksymistä.

Soijaviljelmien laajenemiseen on liitetty laittomia maanvaltauksia ja metsähakkuita.

Yksin Mato Grosson alueen soijaviljelmillä raportoitiin vuonna 2002 723 orjatyöläistä.

Soijan viljelyn sosiaaliset vaikutukset

Vaikka soijan tuotanto luo taloudellista varallisuutta, sen tuotot eivät aina tavoita yhteiskunnan alimpia tasoja (Azevedo 2011). Osa soijanviljelyn sosiaalisista haitoista johtuu soijaviljelmien vaikutuksesta ympäristöön. Luonnon monimuotoisuuden väheneminen, eroosio, maaperän köyhtyminen ja muut soijan viljelyyn liitetyt ympäristöongelmat vaikuttavat negatiivisesti etenkin paikallisiin yhteisöihin (Fearnside 2001). Soijapelloille levitettävät tuholaismyrkyt ovat uhka sekä ympäristölle että paikalliselle väestölle. Torjunta-aineet saastuttavat lisäksi vesistöjä huuhtoutuessaan pelloilta (Dutch Soy Coalition 2011).

Suurin osa soijanviljelyn sosiaalisista ongelmista liittyy alueen poliittisiin ja sosiaalisiin rakenteisiin, kuten esimerkiksi maanomistukseen vaikuttaviin valtasuhteisiin (Pacheco 2012). Soijaviljelmien laajenemiseen on liitetty laittomia maanvaltauksia ja metsähakkuita alueilla, joilla maankäyttöoikeuksien hallinta on puutteellista (Fearnside 2007). Lisäksi soijanviljelyn laajeneminen muuttaa alueen yhteiskunnallista rakennetta. On arvioitu, että esimerkiksi Mato Grossossa Brasiliassa yli 77 prosenttia soijasta tuotetaan tiloilla, joiden pinta-ala on yli 1000 hehtaaria (Pacheco 2012). Suuret monokulttuuriviljelmät työllistävät vähemmän ihmisiä hehtaaria kohti kuin perinteinen pienimuotoinen viljely. Lisäksi ne aiheuttavat maanomistuksen ja tulojen keskittymistä suurten ja keskikokoisten viljelysten omistajille. Viljelmien keskittyminen voi johtaa paikallisten syrjäytymiseen ja elinkeinojen menetykseen (Pacheco 2012). Myös soijatilojen työntekijöiden oikeuksissa on todettu suuria puutteita. Yksin Mato Grosson alueen soijaviljelmillä raportoitiin vuonna 2002 723 orjatyöläistä (Lima ym. 2011).

Brasilian metsälaki

Brasilia on viime vuosina näyttänyt muulle maailmalle esimerkkiä parantamalla metsähakkuiden valvontaa Amazonin alueella. Brasilian tiukka metsälaki ei ole ollut suosittu soijantuottajien keskuudessa, jotka ovat pitkään painostaneet poliitikkoja lain muuttamiseksi (Lima ym. 2011).

Toukokuussa 2012 Brasilian parlamentti hyväksyi laajoja muutoksia metsälakiin. Ehdotettu lakimuutos sisälsi muun muassa armahduslausekkeen, joka olisi vapauttanut sademetsiä ennen vuotta 2008 laittomasti hakanneet vastuusta. Odotukset sekä metsähakkuiden rajoitusten että laittomien hakkuiden rangaistusten keventämisestä johtivat 500 % kasvuun metsähakkuissa Amazonin alueella ennen lain hyväksymistä (Lima ym. 2011).

Miljoonat ihmiset ja lukuisat kansainväliset ja paikalliset ympäristöjärjestöt vetosivat turhaan Brasilian presidentti Dilma Rousseffiin, jotta hän olisi käyttänyt veto-oikeuttaan koko lakimuutoksen estämiseksi. Vaikka Rousseff torjuikin muun muassa armahduslausekkeen, hän ei estänyt koko lakimuutosta, joka edelleen vaarantaa kymmeniä miljoonia hehtaareja trooppista metsää (WWF Suomi 2012).

Maailman soijapavun viljelyalasta jo 81 % arvioidaan olevan geenimuunneltua.

Mitä on vastuullisesti tuotettu soija?

Soijan vastuulliselle tuotannolle on luotu omat standardit. Standardeissa on otettu huomioon sekä soijan tuotannon merkittävimmät ympäristövaikutukset että viljelyn sosiaaliset vaikutukset. Standardit perustuvat tutkittuun tietoon. WWF:n suosittelemat vastuullisen soijan tuotannon standardit, Proterra ja non-gm RTRS, vähentävät tuotannon ympäristövaikutuksia, estävät metsäkatoa ja varmistavat viljelysten työntekijöille sekä alueen alkuperäisasukkaille paremmat oikeudet.

© LEOFFREITAS / WWF

Geenimuunneltu (GM) soija

Maailman soijapavun viljelyalasta jo 81 % arvioidaan olevan geenimuunneltua (Uusitalo 2011). Kasvu on ollut erityisen nopeaa Etelä-Amerikassa, jossa GM-soijan osuus on kasvanut Argentiinassa yli 90 prosenttiin ja Brasiliassa yli 60 prosenttiin (Bindraban ym. 2009). Kehitys on huolestuttava, sillä geenimuunneltujen organismien vapauttamiseen liittyy riskejä, joita ei osata arvioida. Lisäksi GM-soijan käyttö edellyttää laajoja, yksipuolisia viljelmiä raskaine viljelymenetelmineen, jotka voivat johtaa maaperän köyhtymiseen ja eroosioon. Geenimuunneltu soija on muokattu vastustuskykyiseksi RoundUp-torjunta-aineelle, mikä mahdollistaa sen massiivisen käytön ilman vahinkoa soijalle. Käytön myötä rikkakasvien vastustuskyky kasvaa, jolloin pelloilla käytetään suurempia määriä torjunta-aineita tai niiden sekoituksia. Geenimanipuloitua soijaa käyttävät viljelijät ovat myös riippuvaisia vain muutamista siementen ja torjunta-aineiden myyjistä, mikä vähentää viljelijöiden riippumattomuutta ja omavaraisuutta (The Dutch Soy Coalition 2011).

Suomessa saa markkinoida vain EU:n hyväksymiä geenimuunneltuja elintarvikkeita ja rehuja. Lisäksi kaikki tuotteet, jotka sisältävät yli 0,9 % geenimuunneltuja ainesosia täytyy merkitä. Tuoteselosteista ei kuitenkaan käy ilmi lihan, kananmunien tai maitotuotteiden tuotantoprosesseissa käytetty geenimuunneltu soija, sillä geenimuunnellun rehun käyttöä ei tarvitse merkitä tuoteselosteeseen (Evisa 2012).

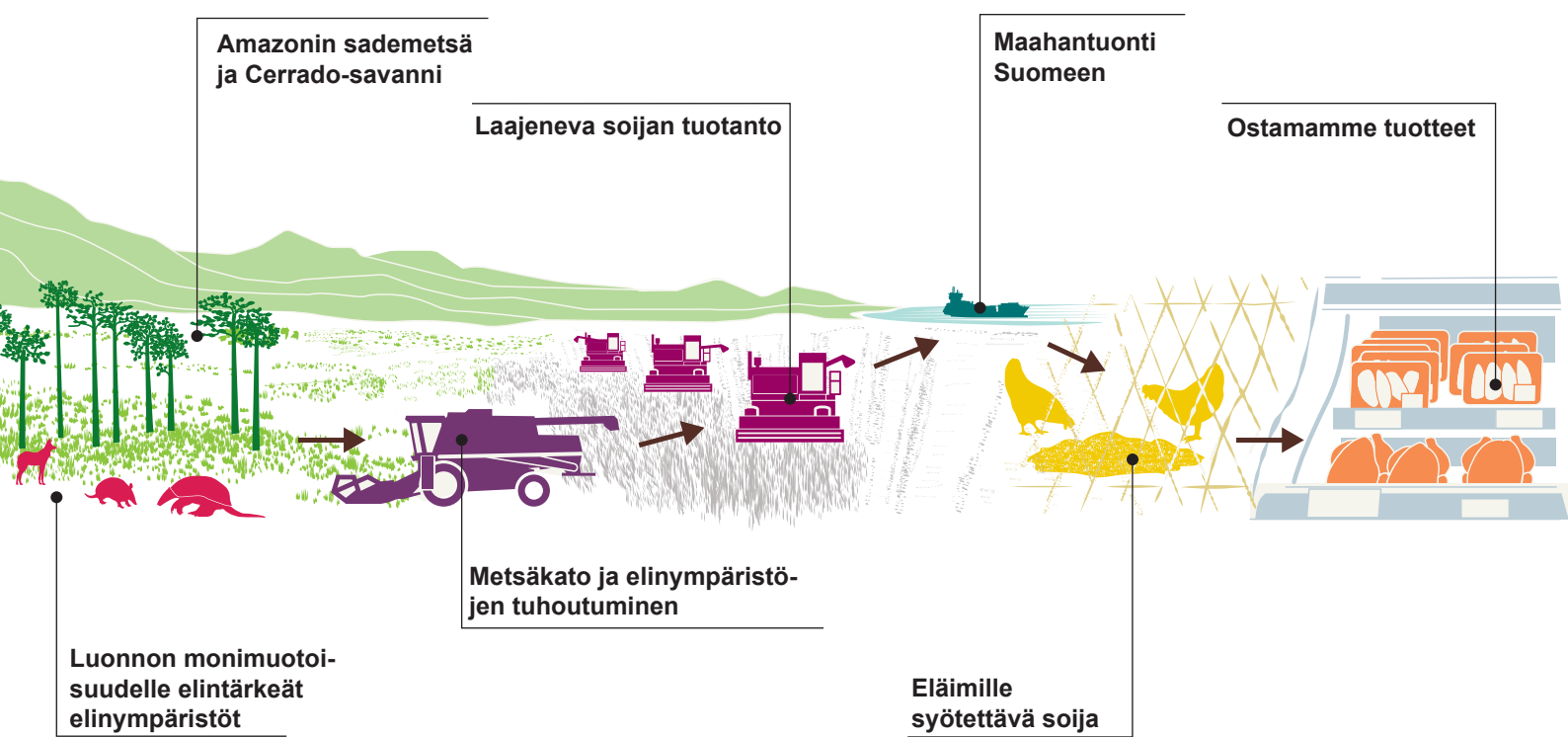
WWF kehottaa toimijoita välttämään geenimuunneltujen lajikkeiden viljelyä ja hankintaa, kunnes tutkimustieto lisääntyy ja geenimuunneltun riskit kyetään välttämään.

SOIJA SUOMALAISESSA RUOANTUOTANNOSSA

Kuva 5.

Soijan matka suomalaisen ruokapöytään

Toimintamme vaikutukset Etelä-Amerikan arvokkaisiin ympäristöihin

Kuluttajat voivat vaikuttaa.

WWF kehottaa kuluttajia pyytämään, että kaupan keskusliikkeet varmistavat, että tarjolla olevien tuotteiden tuotannossa käytetty soija on tuotettu vastuullisen tuotannon takaavien standardien mukaisesti.

Soijan tuonnin määrät ja alkuperä

Soija päätyy usein kuluttajan ostoskoriin ”näkymättömänä” pääosin lihatuotteiden, kosmetiikan soijaöljyn ja suklaan lesitiinin kautta. (ks. kuva 5) (Dutch Soy Coalition 2011). Näin ollen soijan viljelyn ongelmat ja kulutuksemme vaikutukset Etelä-Amerikan ympäristölle ja ihmisille jäävät helposti huomiotta.

Soijan maahantuonnin tarkan kokonaismäärän arvioiminen on vaikeaa, sillä soijaöljy ja soijalesitiini ovat laajassa käytössä nimenomaan lisäaineena elintarvikkeissa,

Rehu- ja lihateollisuus ovat Suomessa soijan merkittävimmät käyttäjät.

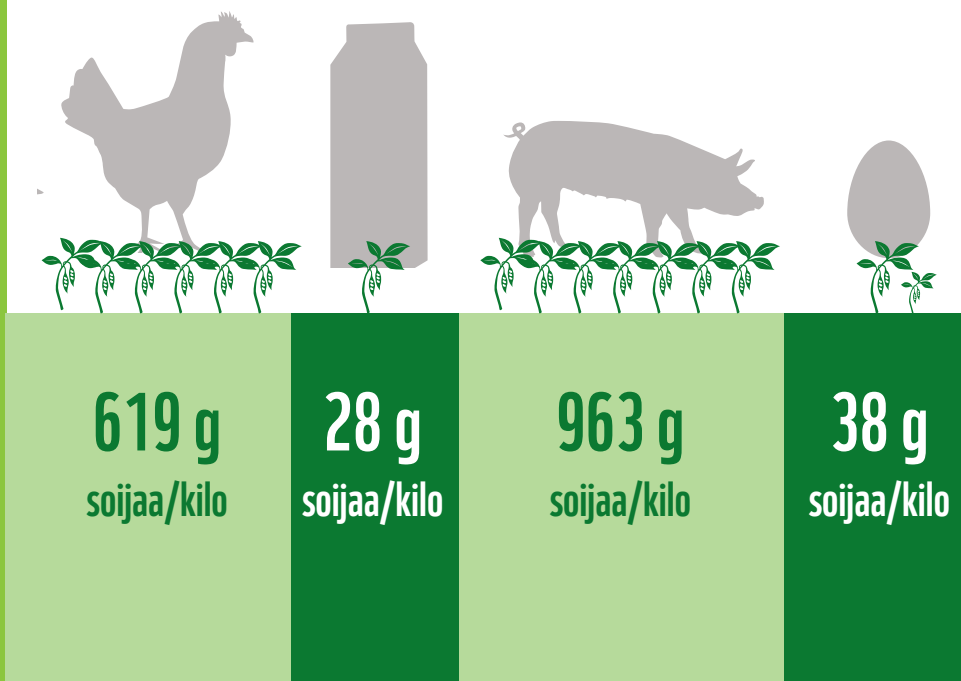
jolloin niiden määrät eivät näy tullitilastoissa. Lisäaineiden vähäisten määrien ja globaalien soijankäyttöjakauman perusteella voidaan kuitenkin todeta, että rehu- ja lihateollisuus ovat Suomessa soijan merkittävimmät käyttäjät. Tämä käy hyvin ilmi yritysten vastauksista WWF:n soijakyselyyn. Soijan maahantuonti rehukäyttöön Suomessa on vaihdellut 150–200 miljoonan kilon välillä vuosittain (Tullihallitus 2012).

Uuteenkaupunkiin valmistuvalla soijajalostamolla, jossa tuotanto on tarkoitus aloittaa vuonna 2013, tulee olemaan merkittävä vaikutus soijan maahantuontiin. Jalostamon vuotuiseksi kapasiteetiksi on ilmoitettu 400 000 tonnia soijaa. Pohjoismaiden ainoana täyden mittakaavan soijankäsittelylaitoksena se tähtää sekä Suomen että Euroopan markkinoille (Finnprotein 2011). Finnprotein Oy:n prosessissa sivutuotteena syntyvän rehusoijarouheen määräksi on suunniteltu 170 000 tonnia. Tämä määrä vastaa lähes Suomen nykyistä vuosittaista käyttö- ja tuontitasoa (Uusitalo 2011).

Kuva 6.

Esimerkkejä soijan määristä elintarvikkeissa

(The Dutch Soy Coalition 2010)

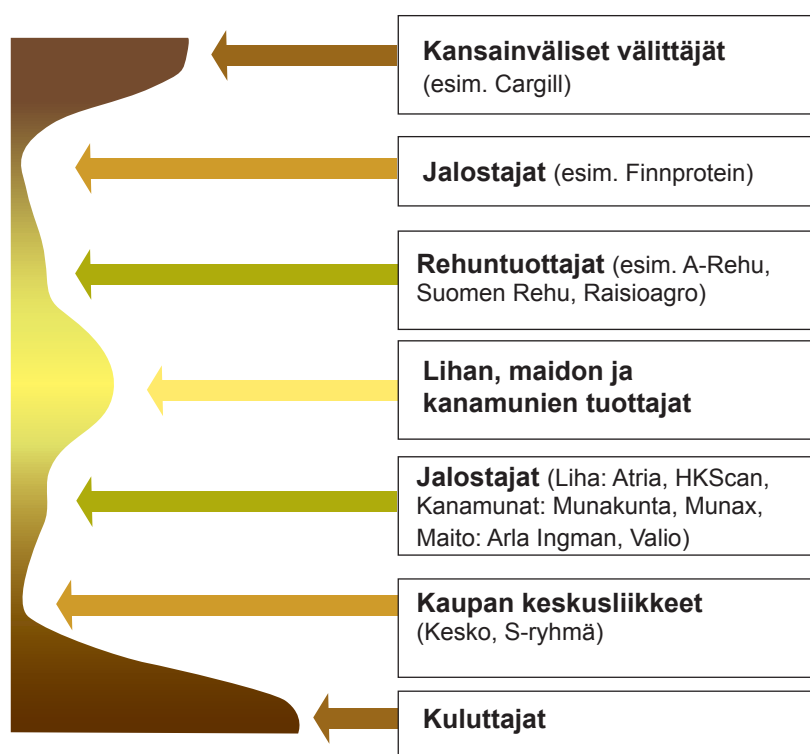
Lihan, kananmunien, rehun ja maidon tuotantoa Suomessa hallitsee muutama yritys.

Suomalainen tuotantoketju

Maaillan soijamarkkinoille tyypillinen tiimalasimainen rakenne on nähtävissä Suomessakin (ks. kuva 7). Soijantuottajia on paljon ja niiden koko vaihtelee, kun taas monikansallisia lähes monopolisessa asemassa olevia soijavälittäjiä on vain muutama. Lihan, kananmunien, rehun ja maidon tuotantoa Suomessa hallitsee muutama yritys. Lisäksi elintarvikeketjun suurimpiin yrityksiin kuuluvat S- ja K-ryhmät, joiden markkinaosuus on yhteensä n. 80 prosenttia (PTY 2011). Näin ollen päätös ja vastuu siitä, minkälaista soijaa suomalaisten kuluttajien ostoskorit sisältävät, on vain muutaman suuren yrityksen käsissä.

Kuva 7.

Soija suomalaisessa elintarvikeketjussa

Teollinen rehunvalmistus Suomessa on keskittynyt fuusioiden kautta. Kaksi suurinta toimijaa, Raision Raisioagro ja nykyisin tanskalaiseen DLA-maatalouskonserniin kuuluva Hankkija-Maatalous sekä sen omistama Suomen Rehu, tuottavat yli 80 prosenttia rehusta (Kilpailuvirasto 2007). Merkittävä toimija rehusektorilla on lisäksi Atria-konsernin A-rehu. Rehuseoksia valmistavia tehtaita on Suomessa vain noin kaksikymmentä, jotka tuottivat 1,35 miljardia kiloa teollisia rehuja vuonna 2010. Suomen re-

Suomen rehuntuottajat ovat keskeisessä asemassa kun ala siirtyy vastuullisuuteen.

Kyselyllä arvioitiin soijan maahantuonnin, hankinnan ja käytön tasoa sekä vastuullisuutta yritysten tuoteketjuissa ja omissa brändeissä.

huntuottajat ovat keskeisessä asemassa kun ala siirtyy vastuullisuuteen, sillä Suomeen tuodaan melko vähän valmiita rehuja kokonaisrehunkäyttöön nähden (Uusitalo 2011).

Myös eläinrehujen jälleenmyyntiä hallitsee kaksi toimijaa, tanskalaisen DLA:n pääosin omistama Hankkija-Maatalous ja Keskon K-Maatalous, joiden rehumyynti kattoi vuonna 2007 yli 70 prosenttia rehun jälleenmyynnistä (Kilpailuvirasto 2007).

Lihan tuotantoa hallitsee niin ikään kaksi toimijaa, HK-Scan ja Atria. Niiden liiketoiminta kattaa koko tuoteketjun alkutuotannosta lopputuotteisiin, mahdollistaen varsin riippumattoman aseman kilpailijoihin verrattuna (Kilpailuvirasto 2010).

Myös maidon ja kanamunien markkinat ovat keskittyneet kahdelle toimijalle, Munax ja Munakunta, joiden osuus sektorista on yli 60 prosenttia (Munax Oy 2012, Munakunta 2012). Maitosektorilla selkeästi suurin markkinaosuus on Arla Ingmanilla ja Valiolla (Arla Foods 2012a, Valio Oy 2012) ja kanamunasektorilla.

SOIJANHANKINNAN VASTUULLISUUS SUOMESSA 2012

Suomalaisen soijan hankinnan vastuullisuuden kartoittamiseksi WWF Suomi lähetti kyselyn (liite) 11:n suomalaisen elintarvikeketjun keskeiselle toimijalle: rehuntuottajille, lihantuottajille, meijereille, kananmunantuottajille sekä kaupan keskusliikkeille (taulukko 2).

Kyselyllä arvioitiin soijan maahantuonnin, hankinnan ja käytön tasoa sekä vastuullisuutta yritysten tuoteketjuissa ja omissa brändeissä. Lisäksi arvioitiin yhtiöiden sitoumuksia vastuullisen soijan käyttöön ja soijan korvaamista muilla valkuaisraaka-aineilla. WWF oli kiinnostunut myös yhtiöiden halukkuudesta yhteistyöhön soijasekto-

Erityisen positiivista oli yhden toimijan ilmoittama 100 prosentin vastuullisen soijan osuus vuoden 2011 soijahankinnoissa.

Kyselyyn vastanneista yrityksistä kaikki yhtä lukuun ottamatta ilmoittivat yrityksen tuotannon olevan GMO-vapaata.

rilla vastuullisuuden kehittämiseksi.

Soijakyselyn tulokset luvattiin julkaista niin, että vastauksista ei käy ilmi yksittäisten yritysten nimiä. Jatkossa WWF odottaa yrityksiltä oma-aloitteista läpinäkyvyyttä toimissaan. Kyselyyn vastasi yhdeksän yritystä yhdestätoista.

Yritys	Vastaus	Yritys	Vastaus
Arla Ingman Oy Ab	✓	Finnprotein Oy	✓
Valio Oy	✓	A-Rehu Oy (Atria)	✓
Munakunta	✗	Raisioagro Oy (Raisio)	✓
Munax Oy	✗	HKAgri Oy (HKScan)	✓
S-Ryhmä	✓	Atria Suomi Oy	✓
Kesko Oyj	✓		

Vastuullisen soijan osuus ja yritysten läpinäkyvyys

Vastuullisen soijan hankinnan taso on suomalaisella elintarvikesektorilla vielä heikko, vaikka askelia oikeaan suuntaan on jo otettu.

Korkean vastausprosentin voi olettaa kertovan suomalaisen elintarviketehtävän yritysten tietoisuudesta vastuullisuuden ja läpinäkyvyyden tärkeydestä toiminnassaan. Vastauksista käy ilmi, että useimmat yritykset ovat tietoisia soijaan liittyvistä ongelmista ja osa onkin jo lähtenyt kehittämään soijanhankintansa vastuullisuutta. Erityisen positiivista oli yhden toimijan ilmoittama 100 prosentin vastuullisen soijan osuus vuoden 2011 soijahankinnoissa. Toisaalta vain kaksi muuta toimijaa ilmoitti käyttäneensä vastuullista soijaa vuonna 2011. Vastuullisen soijan hankinta Suomessa on siis vielä vähäistä. Sertifioidun soijan määrä Suomessa oli viime vuonna vain noin neljäsosa lähes 150 000 maahan tuodusta soijatonnista. (ks kuva 8).

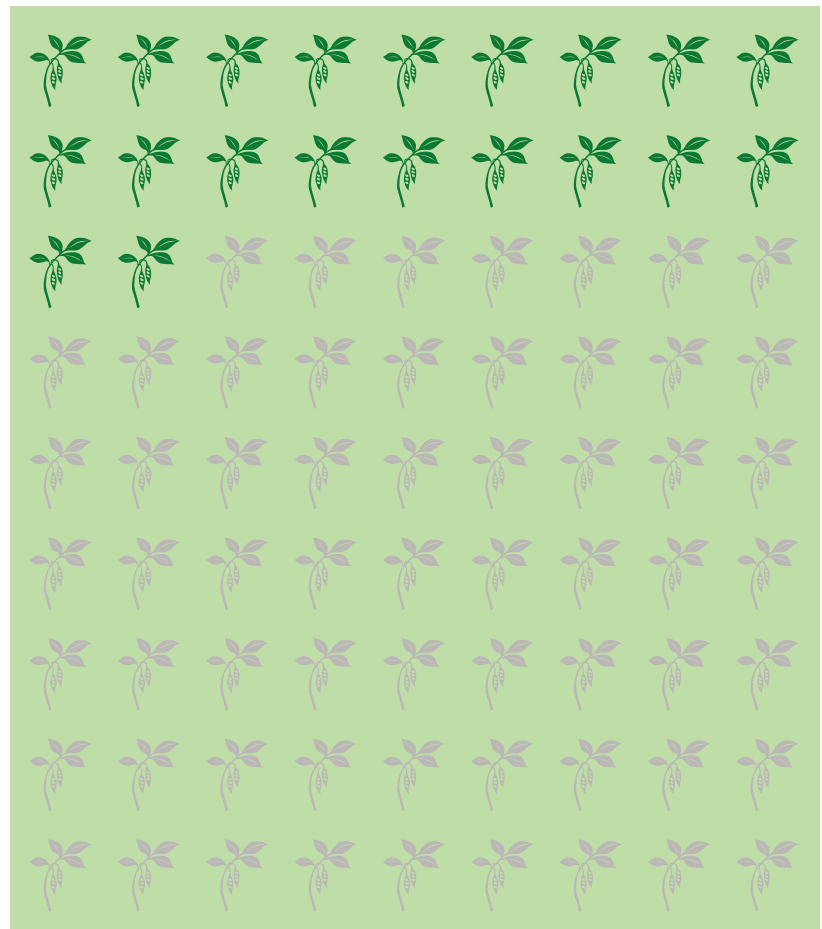
Geenimanipuloidun soijan osalta vastaukset olivat myös yleisesti rohkaisevia. Kyselyyn vastanneista yrityksistä kaikki yhtä lukuun ottamatta ilmoittivat yrityksen tuotannon olevan GMO-vapaata. Yksi toimija ilmoitti, ettei yrityksellä ole kantaa GMO-rehuihin ja arvioi, että sen tuotetehtävissä käytettävästä rehusta 20 prosenttia on geenimanipulointia. Tilanne voi olla kuitenkin voimakkaasti muuttumassa. Viimeaikaisten uutisten mukaan Suomen rehu on siirtymässä geenimanipuloidun soijan käyttöön sika- ja siipikarjarehujen tuotannossa Turun tehtaalla (Maaseudun tulevaisuus 6.3.2013).

Läpinäkyvyyden parantamiseen on vielä tarvetta, sillä kyselyyn vastanneista jokainen soijaa käyttävä yritys ilmoitti, etteivät yrityksen käyttämät soijamäärät ole julkista tietoa. Lisäksi kananmunasektorin yritykset eivät vastanneet kyselyyn, eivätkä julkaise vastaavia tietoja sivuillaan. Kyselyssä paljastui myös puutteita yritysten tietoisuudessa soijankäyttömäärästä, sillä kolmasosa vastanneista ei arvioinut käyttömääriään lainkaan, osa vain osittain. Hämmästyttävänä monet yritykset eivät ymmärtäneet käyttävänsä tuotannossaan soijaa, vaikka myönsivät käyttävänsä tuoteketjun aikana soijarehua. Elintarvikeketjun yritysten tuoteketjuajattelussa on siis yhä parantamisen varaa. Vastuullinen yritys tarkastelee tuoteketjujaan myös tehtaan portin ulkopuolella.

Kanamunantuotannon osalta tilannetta ei voida arvioida vastausten puutteiden vuoksi.

Kuva 8

Vastuullisen soijan osuus Suomessa

Vastuullisesti tuotettu soija

Vastuuttomasti tuotettu soija

Yritysten halukkuus toimintansa vastuullisuuden kehittämiseen

Vastuullisuuden kehittämisessä näkyi selkeitä eroja yritysten välillä. Vaikka osa yrityksistä on jo lähtenyt kehittämään soijan hankintansa vastuullisuutta, vain kaksi suomalaista elintarvikeketjun yritystä on mukana konkreettisesti kehittämässä alan kestävyyttä vastuullisen soijan yhdistyksen (RTRS) jäsenenä. Yksi yritys ilmoitti aikomuksesta liittyä RTRS:n jäseneksi lähiaikoina.

Sertifioitua soijan osuutta maahantuonnissa tulisi kasvattaa nopeasti. Kuitenkin vain yksi toimija on asettanut konkreettisen julkisen tavoitteen vastuulliseen soijaan siirtymiselle. Lisäksi yksi yritys ilmoitti halukkuudesta käyttää 100 prosenttisesti sertifioitua soijaa tulevaisuudessa.

WWF kartoitti kyselyllä nykytoiminnan lisäksi suomalaisen elintarvikeketjun halukkuutta yhteistyöhön koko alan vastuullisuuden parantamiseksi. Vastaukset olivat pääosin myönteisiä. Hollannin mallin mukainen alan yhteinen siirtyminen vastuulliseen soijaan nähtiin mahdollisena ja keskustelua aiheesta toivottiin lisää:

”Tällä hetkellä soijan tuotanto ei ole suuren huomion kohteena keskusteltaessa raaka-aineiden vastuullisuudesta. Joten myös tietoutta sertifiikaateista ja niiden merkityksestä tulisi nostaa enemmän esille, jotta asia oikeasti etenisi.”

– suomalaisen elintarvikeketjun yrityksen edustaja.

Vastuullisen soijan Suomi 2015

Osa rehu- ja lihateollisuuden valkuaisraaka-aineena käytämästä soijasta voidaan korvata muilla raaka-aineilla, kuten vastuullisesti tuotetulla rypsilä, rapsilla ja härkäpavulla, mutta valtaosa EU:n ja Suomen tuotannosta on jatkossakin riippuvainen soijasta lihantuotannon suuren volyymin takia (Uusimaa 2011). Tästä johtuen on tärkeää löytää ratkaisuja soijan viljelyn kielteisten vaikutusten minimoimiseksi.

Vastuullisuuteen siirtyminen ajaisi Suomen elintarvikeketjun yhteistä etua sen kilpaillessa yhä kansainvälisemmässä toimintaympäristössä.

Vastuullisen ruoantuotannon kehittäminen vaatii tekoja kaikilta osapuolilta aina plantaasilta ruokateollisuuteen, suomalaisen kauppaan ja ruokapöytään asti. Suomalaisilla elintarvikeketjun yrityksillä on Suomessa parhaat edellytykset vastuullisen ruoan tuotannon kehittämiseksi, sillä ne kykenevät yritysasiakkaina hankinnallaan tukemaan vastuulliseen tuotantoon siirtyviä viljelijöitä ja näin helpottamaan kuluttajien mahdollisuuksia syödä vastuullisempaa ruokaa.

Siirtyminen vastuullisen soijan hankintaan

Koko elintarvikeketjun vastuullisuuden parantamiseksi olisi tärkeää, että Suomen meijeri-, lihanjalostus- ja kananmunteollisuudella ja tuoteketjulla eli soijan maahantuojilla, rehtuottajilla, jälleenmyyjillä, lihan, kananmunan ja maidon tuottajilla ja jalostajilla sekä kaupan keskusliikkeillä, olisi yhteinen tahtotila kansallisesta siirtymisestä vastuulliseen soijahankintaan (kuva 9). Vastuullisuuteen siirtyminen ajaisi Suomen elintarvikeketjun yhteistä etua sen kilpaillessa yhä kansainvälisemmässä toimintaympäristössä samalla kun resurssit hupenevat ympäristön tilan heiketessä ja planeetan ihmismäärän kasvaessa.

Kuva 9.

Askeleet vastuulliseen soijan hankintaan ja käyttöön

*Non-GM RTRS- ja Proterra-sertifioitu soija

Eurooppalaiset elintarvikeketjun toimijat ovat jo aloittaneet siirtymisen vastuullisen soijan hankintaan ja monet suuret kansainväliset elintarvikeketjun yritykset ovat jo pitkällä omien tuotantomalliensa kehittämisessä (ks. info-laatikko). Kesällä 2011 Hollannin elintarvikeketju osoitti pyrkimyksensä olla vastuullisen soijan hankinnan edelläkävijä. Hollannissa elintarvikkeiden tuottajat ja kaupanalan yritykset päättivät yhdistää voimansa ja asettivat yhteiseksi kansalliseksi tavoitteekseen siirtymisen 100 prosenttiseen RTRS-soijaan vuoteen 2015 mennessä (RTRS 2011).

Aktiivinen osallistuminen RTRS:n (Roundtable on Responsible Soy) toimintaan on yhtiöille erinomainen keino olla mukana kehittämässä soijantuotannon ekologisia ja sosiaalisia ongelmia. Siirtymällä vastuullisen soijan hankintaan ja käyttöön yritykset voivat estää vastuuttoman soijan pääsyn omiin tuoteketjuihinsa ja vähentää kestävästä tuotannosta aiheutuvia imagohaittoja.

Vastuullisuuden edelläkävijöitä

Arla

“Our ambition is to develop our support and commitment for the use of responsible produced soy through the following two objectives:

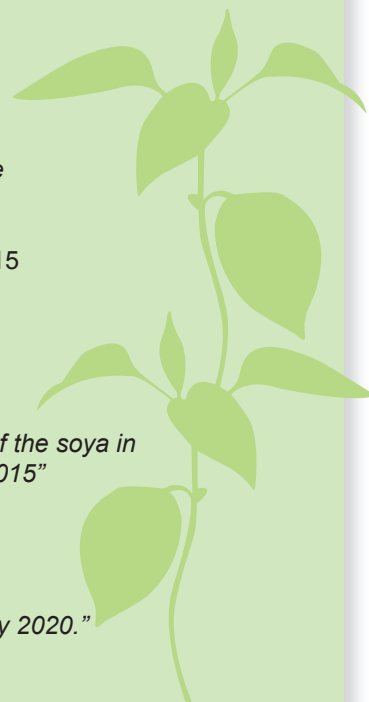
- All soy fed to cows producing milk for Arla Foods is grown according to RTRS principles and criteria not later than 2015
- Soy based ingredients used by Arla Foods is based on sustainable soy not later than 2015” (Arla Foods 2012b)

Waitrose

“Waitrose is the first UK supermarket to commit to sourcing 100% of the soya in its own label products from RTRS-certified sources by December 2015”
(John Lewis Partnership 2012)

Unilever

“We will source sustainably all soy beans by 2014 and all soy oils by 2020.”
(Unilever 2012)

Ympäristön huomioiminen, ihmisoikeuksien toteutuminen ja työntekijöiden kunnioitus lisäävät soijantuotannon kustannuksia. Tuotannon vastuullisuudesta aiheutuva lisäkulu eli preemio jakaantuu kahteen osatekijään: geneettisesti muuntelemattoman soijan preemio (non-GMO) ja muuten vastuullisen tuotannon varmistavan tuotannon preemio. Non-GMO -preemio on näistä suurempi. Geneettisesti muuntelematon vastuullinen ProTerra-soija maksaa noin 10 prosenttia tavanomaista soijaa enemmän. Ympäristön ja ihmisten huomioiminen tuotannossa nos-

Standardit kehittävät vastuullista soijan-tuotantoa ja parantavat tuotannon ohjeistuksia.

taisi lopputuotteen, kuten sianlihan hintaa noin 2-6 prosentilla. Optimitilanteessa lisäkulujen aiheuttama haaste hintakilpailulle poistuu, jos koko elintarvikeketju siirtyy vastuullisuuteen. Lisäkulun siirtyminen koko elintarvikeketjun läpi kaupalle ja kuluttajalle saakka helpottaisi tuottajien siirtymistä vastuullisen soijarehun hankintaan.

WWF katsoo, että soijantuotannon raaka-ainekohtaiset vastuullisuusstandardit ja sertifikaatit (ks. infolaatikko), kuten RTRS ja Proterra, eivät ole yksin ratkaisu ruoantuotannon ongelmiin. Standardit kuitenkin kehittävät vastuullista soijantuotantoa ja parantavat tuotannon ohjeistuksia. Näin ne voivat toimia käytännöllisenä ja tehokkaana mekanismina vastaten kysynnän vaatimuksiin, mutta säilyttäen kuitenkin elintärkeät ekosysteemit tuleville sukupolville.

Vastuullisten soijantuotantomenetelmien lisäksi soijasektorin vastuullisuuteen siirtyminen edellyttää läpinäkyvää maisematason maankäytön suunnittelua, arvokkaimpien alueiden suojelua sekä lihankulutuksen ja ruokajätteiden määrän vähentämistä.

Valtion tulisi tukea elintarvikeketjun edelläkävijöiden vapaaehtoista siirtymistä vastuulliseen hankintaan kaventamalla lainsäädännön ja vastuullisuusstandardien välistä kuilua, sekä suosimalla vastuullista sertifioitua ruokaa julkisissa hankinnoissa ja investoinneissa.

RTRS - Roundtable on Responsible Soy

RTRS on WWF:n muiden sidosryhmien kanssa vuonna 2006 perustama yhdistys, joka pyrkii kokoamaan vastuulliseen soijan tuotantoon liittyvät toimijat saman neuvottelupöydän ääreen ja kehittämään edelleen vastuullista soijan tuotantoa. RTRS:n jäsenet, joihin kuuluu soijan tuottajia, jalostajia, rahoittajia, jälleenmyyjiä ja kansalaisjärjestöjä, ovat yhdessä kehittäneet kriteerit vastuullisen soijan tuotannolle. Näitä vastuullisuusohjeita kehitetään jatkuvasti. RTRS sertifioitua soijaa on ollut markkinoilla vuodesta 2006.

WWF Suomi kehottaa yrityksiä ostamaan geenimuuntelematonta Non-GM RTRS-sertifioitua soijaa. Lisätietoa: www.responsiblesoy.org

Proterra

Proterra-sertifikaatti perustuu Basel-kriteereihin, jotka Sveitsin WWF ja COOP-kauppaketju kehittivät vuonna 2004 vastuullisen soijan tuotannolle. Myös Basel-kriteerien neuvottelu perustui vapaamuotoiseen sidosryhmäprosessiin, johon osallistui elintarvikeketjun edustajia, jälleenmyyjiä ja kansalaisjärjestöjä. Sertifikaatin omistaa hollantilainen säätiö ProTerra Foundation.

WWF Suomi kehottaa yrityksiä ostamaan Proterra-sertifioitua soijaa. Kaikki Proterra-soija on geneettisesti muuntelematonta.

Lisätietoa: <http://www.proterrafoundation.com/>

**Helpoin tapa
pienentää ekologista
jalanjälkeään, on
syödä enemmän
kasviksia ja vähentää
liha- ja maito-
tuotteiden kulutusta.**

Kuinka ihmiset voivat kantaa kortensa kekoon

Suuri osa suomalaisen ekologisesta jalanjäljestä koostuu ruoasta. Ruokamme valmistukseen kuluu enemmän luonnonvaroja kuin muihin elämän osa-alueisiin, kuten liikumiseen tai asumiseen. Lisäksi ruoan tuotanto aiheuttaa liikennettä suuremmat kasvihuonekaasupäästöt (Seppälä ym. 2009). Liha- ja maitotuotteet kasvattavat ekologista jalanjälkeämme merkittävästi. Suurin osa soijasta päätyy ruokapöytiimme juuri lihan, kananmunien ja maitotuotteiden kautta.

Helpoin tapa pienentää ekologista jalanjälkeään, ja samalla vaikuttaa globaaliin soijankysyntään, onkin syödä enemmän kasviksia ja vähentää liha- ja maitotuotteiden kulutusta. Lisäksi kuluttaja voi kukkarollaan ohjata yrityksiä parantamaan tuotantotapojaan vaatimalla ruoan tuottajilta ja kaupoilta ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti vastuullisin keinoin tuotettuja elintarvikkeita ja siirtymistä vastuullisen, sertifioidun soijan käyttöön.

© MATIAS ROMERO / WWF

Lähteet:

ARLA FOODS, 2012a. Vuosikertomus 2011. Söderkulla: Arla Foods Suomi.

ARLA FOODS, 2012b. General statement on Arla Foods' position on soy [Online]. Available: <http://www.arlaingman.fi/upload/global/environment%20and%20climate/arlas-foods-position-on-soy.pdf> [05/25, 2012].

AZEVEDO, E.D.E., 2011. Risks and controversies in the social construction of the concept of healthy food: the case of soy. *Revista de saúde pública*, 45(4), pp. 781-781.

BINDRABAN, P.S., FRANKE, A.C., FERRARO, D.O., GHERSA, C.M., LOTZ, L.A.P., NEPOMUCENO, A., SMULDERS, M.J.M. and VAN DE WIEL, C.C.M., 2009. GM-related sustainability: agro-ecological impacts, risks and opportunities of soy production in Argentina and Brazil. *Wageningen: Plant research international*

DUTCH SOY COALITION (ED.), 2010. Soy Barometer 2009. Amsterdam: Dutch Soy Coalition.

ELINTARVIKETURVALLISUUSVIRASTO EVIRA, 2012. Usein kysyttyä muuntogeenisistä tuotteista [Online]. Available: http://www.evira.fi/portal/fi/evira/asiakokonaisuudet/muuntogeeniset_tuotteet__gm_/usein_kysyttya/ [05/31, 2012].

FEARNSIDE, P.M., 2001. Soybean cultivation as a threat to the environment in Brazil. *Environmental Conservation*, 28(1), pp. 23-38.

FEARNSIDE, P.M., 2007. Brazil's Cuiabá- Santarém (BR-163) Highway: the environmental cost of paving a soybean corridor through the Amazon. *Environmental Management*, 39(5), pp. 601-14.

FINNPROTEIN, 2011. Finnprotein- Processing soy protein [Online]. Available: <http://www.finnprotein.fi/> [06/04, 2012].

FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS, 2006. *Livestock's Long Shadow*. A0701. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.

FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS (FAO), 2010. *Global forest resources assessment 2010*. 163. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).

FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS (FAO), 2012. FAOSTAT Database [Online]. Available: <http://faostat.fao.org/site/567/default.aspx#ancor> [26.4.2012, 2012].

JOHN LEWIS PARTNERSHIP, 2012. Achievements [Online]. Available: <http://www.johnlewispartnership.co.uk/csr/our-progress-and-reports/achievements/achievements-2011/wait-rose-is-first-retailer-to-commit-to-wwf-backed-soya-certification-scheme.html> [06/01, 2012].

KILPAILUVIRASTO, 2010. Yrityskaupan hyväksyminen; HKScan Finland Oy / Järvi-Suomen Portti Osuuskunnan Mikkelin liiketoiminta [Online]. Available: <http://www.kilpailuvirasto.fi/cgi-bin/suomi.cgi?luku=yrityskauppavalvonta/yrityskaupparatkaisut&sivu=ratk/r-2009-10-1102> [05/17, 2012].

KILPAILUVIRASTO, 2007. Yrityskaupan hyväksyminen; Hankkija-Maatalous Oy / Lännen Tehtaat Oyj:n maatalousliiketoiminta [Online]. Available: http://www.kilpailuvirasto.fi/cgi-bin/suomi.cgi?sivu=ratk/r-2006-81-0854_2 [05/17, 2012].

LIMA, M., SKUTSCH, M. and DE MEDEIROS COSTA, G., 2011. Deforestation and the social impacts of soy for biodiesel: Perspectives of farmers in the south Brazilian Amazon. *Ecology and Society*, 16(4), p1-17.

MACDONALD, M. and IYER, S., 2011. *Skillful Means: The Challenges of China's Encounter With Factory Farming*. New York: Brighter Green.

MACEDO, M.,N., DEFRIES, R.,S., MORTON, D.,C, STICKLER, C.,M., GALFORD, G.,L. and SHIMABUKURO, Y.,E, 2012. Decoupling of deforestation and soy production in the southern Amazon during the late 2000s. *Proc Natl Acad Sci U S A*, 109(4), pp. 1341.

MORTON, D.,C., DEFRIES, R.,S, SHIMABUKURO, Y.,E, ANDERSON, L.,O., ARAI, E., DEL BON ESPIRITO-SANTO, F., FREITAS, R. and MORISETTE, J., 2006. Cropland expansion changes deforestation dynamics in the southern Brazilian Amazon. *Proc Natl Acad Sci U S A*, 103(39), pp. 14637.

MUNAKUNTA, 2012, *Munakunta* [Online]. Available: <http://www.munakunta.fi/munakunta.aspx> [06/04, 2012].

MUNAX OY, 2012, *Munax Oy - Historia*[Online]. Available: <http://www.munax.fi/web/guest/historia.jsessionid=AE35D3DF32FFA8D42E89FC60A94F0288> [06/04, 2012].

PACHECO, P., 2012. *Soybean and oil palm expansion in South America: A review of main trends and implications*. Working Paper 90. Bogor, Indonesia: Center for International Forestry Research (CIFOR).

PTY, 2011. *Päivittäistavarakauppa 2011–2012*. Helsinki: Päivittäistavarakauppa ry (PTY).

RTRS, 2011. *100% responsible soy in The Netherlands within four years* [Online]. Available: http://www.responsiblesoy.org/index.php?option=com_content&view=article&id=369%3A100-responsible-soy-in-the-netherlands-within-four-years&catid=4%3Anoticias&Itemid=3&lang=es [06/04, 2012].

RTRS, 2010. *What is RTRS* [Online]. Available: http://www.responsiblesoy.org/index.php?option=com_content&view=article&id=6&Itemid=9&lang=en [25/5, 2012].

SEPPÄLÄ, J., MÄENPÄÄ, I., KOSKELA, S., MATTILA, T., NISSINEN, A., KATAJAJUURI, J., HÄRMÄ, T., KORHONEN, M., SAARINEN, M. and VIRTANEN, Y., 2009. Suomen kansantalouden materiaalivirtojen ympäristövaikutusten arviointi ENVIMAT-mallilla.

SUOMEN YMPÄRISTÖ 20 | 2009. Helsinki: Suomen Ympäristökeskus.

THE DUTCH SOY COALITION, 2011. *Soy. Big business, big responsibility: Addressing the social- and environmental impact of the soy value chain.* Amsterdam: The Dutch Soy Coalition.

THE DUTCH SOY COALITION, 2010. *Soy barometer 2009.* Amsterdam: The Dutch Soy Coalition.

THE PROTERRA FOUNDATION, 2012. *The ProTerra Foundation* [Online]. Available: <http://www.proterrafoundation.org/> [05/22, 2012].

TULLIHALLITUS, 2012. *Uljas - ulkomaankauppätietojen jakelujärjestelmä* [Online]. Available: <http://uljas.tulli.fi/> [4/16, 2012].

UNILEVER, 2012. *Unilever Sustainable Living Plan*, [Online]. Available: <http://www.unilever.com/sustainable-living/uslp/> [06/04, 2012].

UUSITALO, R., 2011. *Tilanneraportti GM-kasvien käytöstä rehuketjussa.* Helsinki: Viljalan yhteistyöryhmä.

VALIO OY, 2012. *Vuosikertomus*, [Online]. Available: <http://www.valio.fi/yritys/vastuullisuus/vuosikertomus/> [5/25, 2012].

WALKER, R., 2011. *The Impact of Brazilian Biofuel Production on Amazonia.* *Annals of the Association of American Geographers*, 101(4), pp. 929-938.

WWF SUOMI, 2012. *Brasilian presidentti hyväksyi pääosan pelätystä metsälaista* [Online]. Available: <http://www.wwf.fi/jarjesto/viestinta/uutiset-ja-tiedotteet/Brasilian-presidentti-hyvaksyi-paaosan-pelatysta-metsalaista-1479.a> [06/01, 2012].

WWF UK, 2011. *Soya and the Cerrado: Brazil's forgotten jewel.* Surrey: WWF UK.

LIITE: WWF SUOMEN SOIJAKYSELY 2012

Tämän WWF Suomen kyselyn tarkoituksena on arvioida suomalaisen elintarviketeollisuuden soijan maahantuonnin, hankinnan ja käytön tasoa ja vastuullisuutta yritysten tuoteketjuissa ja omissa brändeissä. Kysely on lähetetty keskeisille soijatuoteketjujen suomalaisille yrityksille mukaan lukien maahantuojat, rehuntuottajat, lihantuottajat, meijerit, kananmunantuottajat sekä kaupankeskusliikkeet. Tuloksien perusteella kirjoitetaan ja julkaistaan raportti. Kyselyissä kerätyt tiedot julkaistaan kuitenkin niin, ettei niitä voi raportin perusteella yhdistää yksittäisiin yrityksiin. Yksityiskohtaisia tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Kysymykset ja kommentit kyselyyn liittyen voi esittää Anna Höynälänmaalle jonka yhteystiedot löytyvät alta.

Soijakyselyn tausta

WWF tekee työtä eri puolilla maailmaa sademetsien suojelemiseksi, muun muassa kehittämällä vastuullisia viljelymenetelmiä yhdessä tuottajien kanssa. Suomessa WWF haluaa osoittaa sademetsien suojelun kiireellisyyden, sekä kertoa kuinka suomalaiset voivat omilla valinnoillaan auttaa sademetsien pelastamisessa. Elintarviketeollisuuden yrityksillä on ratkaisun avaimet käsissään, sillä merkittävä osa Suomen markkinoilla olevien elintarvikkeiden raaka-aineista on peräisin tropiikista.

Suomalaisiin elintarvikkeisiin rehuna tai esimerkiksi lisäaineena päätyvä soija on valtaosin peräisin Latinalaisesta-Amerikasta. Soijan tuotanto on vakava ongelma juuri Latinalaisen-Amerikan arvokkaille elinympäristöille ja monimuotoisuudelle. Lihankulutuksen maailmanlaajuinen kasvu on johtanut myös soijan kysynnän nopeaan kasvuun usein lajistoltaan arvokkaiden metsäalueiden kuten Amasonin ja Cerradon kustannuksella. Trooppisen metsäkadon ja muiden ympäristöongelmien lisäksi soijanviljelyyn on liitetty vakavia sosiaalisia ongelmia Etelä-Amerikassa, kuten maankäyttöoikeuksien loukkauksia, pakko- ja lapsityövoiman käyttöä sekä paikallisyhteisöjen ja työntekijöiden oikeuksien polkemista.

Suomalaiset elintarviketeollisuuden yritykset kykenevät hankinnan vastuullisuutta kehittämällä estämään vastuuttomasti tuotetun soijan pääsyn omiin tuoteketjuihinsa ja tuotteisiinsa. EU-markkinoilla monet yritykset ovatkin jo aloittaneet siirtymisen vastuullisesti tuotetun soijan hankintaan. WWF on ollut tuottajien ja yritysten kanssa kehittämässä työkaluja joilla hankinnan laadun parantaminen onnistuu luotettavasti ja yrityksille tutuin keinoin. ProTerra-sertifioitua soijaa on ollut saatavilla jo vuodesta 2006 ja viime vuonna otettiin käyttöön toinen vastuullisesta tuotannosta kertova sertifiointi: RTRS (Roundtable on Sustainable Soy). Molempien standardien avulla on mahdollista ostaa geenimuuntelematonta soijaa.

WWF Suomi haluaa nyt tukea yrityksiä arvioimaan soijan hankintansa vastuullisuutta, tarjota tietoa toimivista ratkaisuista ja avata vuoropuhelua alan haasteista. Pyydämme, että yhtiönne osallistuu oheiseen suomalaisen elintarviketeollisuuden soijan käyttöä kartoittavaan kyselyyn ja palauttamaan sen 8.5.2012 mennessä huolellisesti täytettynä osoitteeseen:

email: _____

puhelin: _____

Lisätietoa soijasta ja WWF:n soijatyöstä löydätte osoitteesta:

<http://www.wwf.fi/maapallomme/metsat/sademetsat/uhat/Soijapavun-viljely-931>.

Kysymykset:

1. Yhteydet muihin soijasektorin toimijoihin

1a. Oletteko Roundtable on Responsible Soy-yhdistyksen (RTRS) jäsen?

1b. Jos olette jäsen, milloin liityitte yhdistykseen?

1c. Osallistuttekko aktiivisesti RTRS:n toimintaan?

1d. Oletteko jäsen jossain muussa soijaketjun toimijoiden yhteenliittymässä?

Jos, niin missä?

2. Vastuullisesti tuotetun soijan, soijajalosteiden ja -tuotteiden hankinta ja käyttö

2a. Onko yhtiönne sitoutunut julkisesti siirtymään vain vastuullisen, RTRS non-GM- tai ProTerra-sertifioidun soijan, soijajalosteiden ja -tuotteiden käyttöön ja myyntiin johonkin vuoteen mennessä?

Jos, niin mihin?

2b. Mitä muita standardeja yhtiönne hyödyntää soijatuotannon vastuullisuuden määrittelyssä?

2c. Onko yhtiöllänne muita sitoumuksia tai tavoitteita soijaan liittyen?

Jos, niin mitä?

3. Soijan hankinta- ja käyttövolyymit

3a. Kuinka paljon (tonnia) soijaa, soijajalosteita (esim. öljykakkuja), tai soijaa eri tuotteiden tuoteketjuissa (esim. valkuaisrehu, liha, maito, kananmunat, keksit jne.) yhtiönne välittää tai käyttää omissa tuotantoprosesseissaan tai omien brändien tuottamiseksi vuodessa?

3b. Kuinka olette laskeneet edellä mainitun soijankäyttömääränne eri tuoteryhmissä?

3c. Onko tuoteketjuissanne ja brändeissänne käytetyn soijan vuotuinen kokonaismäärä julkista tietoa?

Jos, niin mistä tieto löytyy?

3d. Onko yhtiönne käyttänyt tai välittänyt viimeisen vuoden aikana vastuullisesti tuotettua (RTRS non-GM- tai ProTerra-sertifioitua) soijaa osana tuoteketjujaan tai omien brändiensä tuotannossa?

3f. Kuinka suuri osuus (%) yhtiönne tuoteketjujen ja brändien soijan käytöstä on vastuullista (RTRS non-GM- tai ProTerra-sertifioitua)?

4. Soijan korvaaminen muilla valkuaisraaka-aineilla

4a. Onko yhtiönne korvannut soijaa tuoteketjuissaan ja brändeissään muilla raaka-aineilla?

Jos, niin millä?

4b. Jos olette korvanneet soijaa, niin minkä vuoksi?

4c. Onko yhtiöllänne tavoitteena korvata soijaa tulevaisuudessa muilla raaka-aineilla?

Jos, niin millä?

5. Yhtiönne kanta geenimuunneltujen raaka-aineiden käyttöön

5a. Käyttääkö tai välittääkö yhtiönne geenimuunneltua soijaa omissa tuotantoprosesseissaan tai omien brändien tuottamiseksi?

5b. Jos yhtiönne käyttää geenimuunneltua soijaa tuoteketjuissaan, kuinka suuri osa (%) soijan kokonaiskäytöstä on geenimuunneltua?

6. Soijasektorin yhteistyö vastuullisuuden saavuttamiseksi

6a. Hollannin rehu-, liha-, maito- ja kananmunatuottajat ovat päättäneet muuttaa maan soijan hankinnan 100 % vastuulliseksi vuoteen 2015 mennessä. Kuinka näette, että kansallinen siirtyminen vastuulliseen soijan hankintaan onnistuisi Suomessa?

Mitä tulisi tapahtua?

WWF Suomi kiittää osallistumisestanne kyselyyn!

Kysely koskee edustamanne yhtiön/konsernin liiketoimintoja kokonaisuudessaan.

